

Eerst flexibilisering AOW dan pas herziening pensioenstelsel

De aow is voor veel gepensioneerden hun belangrijkste inkomstenbron. Daarom heeft volgens Ada van Dijk flexibilisering van het staatspensioen een hogere prioriteit dan de hervorming van het stelsel.

Maar liefst 18% van de oudere werkenden wil doorwerken na ingangsdatum aow, terwijl 67% graag eerder stopt. Volgens het jaarlijkse onderzoek van Wijzer in Geldzaken heeft 85% van de respondenten behoefte aan keuzevrijheid. Flexibilisering van de AOW verdient daarom een kans, maar er staat helemaal niets over in het regeerakkoord.

Postzegel uit 1999 gewijd aan de invoering van de AOW in 1947.

Alle pensioengerechtigden in Nederland samen ontvangen meer geld uit de AOW dan uit de aanvullende pensioenen. De kern van de onvrede over pensioenen zit in het verhogen van de AOW-ingangsdatum. Bij een flexibele AOW kiest de werknemer zelf wanneer hij of zij stopt met werken.

Deze keuzevrijheid zoals die in het huidige wetsvoorstel voor flexAOW staat, maakt de AOW echter niet socialer. Want bij ieder jaar vervroegde ingang wordt 6,5% gekort. Bovendien stop de opbouw in de tweede pijler. Het wordt daarnaast oneerlijker omdat de algemene ingangsdatum - de spilleeftijd - één op één gekoppeld wordt aan de stijging van de levensverwachting. Het argument om dit aspect van het wetsvoorstel af te wijzen is

Ada van Dijk

sterk: mensen met een korte opleiding gaan eerder werken en betalen langer premie terwijl zij gemiddeld veel eerder overlijden. Indien 'een lang arbeidsverleden' of een 'zwaar beroep' kan worden gemeten, zou dit een basis zijn om mensen eerder recht op AOW te geven. Maar dat kunnen we niet meten.

Kunnen we misschien de ingangsdatum AOW afhankelijk te maken van hoogst genoten opleiding? vroeg Egbert Kromme van KPMG zich onlangs af. Volgens Kromme lopen de lager opgeleiden zo'n € 0,5 miljard á € 1,0 miljard aan AOW uitkering mis. De oplossing is simpel: iedereen krijgt vanaf 76% van zijn of haar opleidingsgerelateerde levensverwachting recht op AOW. Mensen met alléén basisonderwijs starten dan vier jaar eerder met een volledige uitkering. Deze relatieve ingangsdatum geeft de AOW de sociaal progressieve impact terug die past bij een volksverzekering.

De grote vraag is in hoeveel mensen behoefte houden aan keuzevrijheid als de AOW eerder ingaat voor laagopgeleiden die lang actief zijn in een zwaar beroep. Uit onderzoek van SEO blijkt dat de meeste werkenden die eerder mogen stoppen toch willen doorwerken omdat hun kosten voor hun levensonderhoud hoger zijn het bestaansminimum. SEO concludeerde daarop dat het huidige plan voor flexibilisering ingangsdatum niet aantrekkelijk is voor lage inkomens.

Wat voor deze groep goed uitpakt, is de opleidingsafhankelijke ingangsdatum combineren met flexibilisering. Want de mensen met lagere school die doorwerken vanaf hun 64ste zien hun AOW 6,5% per jaar groeien en kunnen alsnog op 65 jaar stoppen met een iets hogere AOW. Het lijkt betaalbaar: in 2016 werd 5,12% van de het bbp besteed aan AOW. De sociale fondsen lopen snel op omdat (steeds meer) werkenden langer premies afdragen en daardoor daalt het tot 4,84% van het bbp in 2019. Er is dus grip op de kosten van de AOW. Voorts zit de bijna 20% die langer doorwerkt grotendeels in de beter betaalde functies met hoge opleidingen. Flexibilisering betekent nog meer inkomsten in de sociale fondsen.

En aan de andere kant geeft de overheid te veel uit aan ouderenparticipatie. Het UWV krijgt €40 miljoen per jaar extra voor ouderen, waarvan slechts 3% van de zestigplussers aan vast werk komt. Het UWV ziet oudere werknemers in zware beroepen vaker arbeidsongeschikt worden. Gemeenten hebben geen beeld van de kosten voor jarenlange tegenprestatieplicht, vrijwilligersbegeleiding, sollicitatietraining en scholingsvouchers voor deze groep. Het regeerakkoord meldt een extra reservering van €400 miljoen extra per jaar voor inkomensaanvullende uitkeringen oudere werklozen.

Kortom, de regering en vooral D66, moet aan het werk. D66 is kampioen stelselherziening, maakte een verkiezingsbelofte voor flexibilisering ingangsdatum AOW en heeft met Wouter Koolmees een ervaren minister mogen leveren. Het lage tempo van de tweede pijler hervormingen doet de reputatie van pensioen bij de burgers geen goed. Daarom moet de AOW voorrang krijgen op de hervorming van de tweede pijler.

Ada van Dijk is oprichter van Studio van Dijk, social design voor pensioen